

KARAVANSERAÍ

MARTIJN BENDERS

NWADAM

martijn benders
KARAVANSERAÍ

NWADAM

© Martijn Benders 2008
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Herman van Bostelen
Kunstwerk: 'Untitled' van Andrew Schoultz
Foto auteur © Bob Bronshoff
Typografie Willem Geeraerds
NUR 306
ISBN 978 90 468 0363 9
www.nieuwamsterdam.nl
www.martijnbenders.nl

*De karavaan des levens
trekt als een laat gerucht*

*onder de valse regens
en asgrauw is de lucht*

*toch gaan wij nimmer moede
het pad met distels af,*

*elk loopt van ons ten bloede
de weg van wieg tot graf.*

Bertus Aafjes, uit 'Het zanduur van de dood'

Mare Magnum

DE EEUWIGHEID

De eeuwigheid kent vele concurrenten.
De vakantie, bijvoorbeeld.

De belangrijkste afzetmarkt
van de eeuwigheid is de liefde.

Gestrand
tussen hemel en hel
boeken mensen elkaar
bij voortduring, maar

gelukkig biedt de verveling
nog houvast en toont diens
grootaandeelhouder de zee

de splinterige tralies
van een streepjescode

die onze beruste zaak
vijandig overneemt.

DE NACHT

De nacht is een stille oude slak
die langzaam de deur
van zijn huis, de melkweg, openslaat
om dan een slijmspoor te trekken
over onze verkreukelde daken.

Het testbeeld van de maan hangt er,
tussen sterren die eigenlijk bouwstenen zijn
en dakpannen die, tussen ons gezegd,
mislukten als castagnetten.

Maar dat zijn de verdiensten
van dromen en dakpannen, dat ze
falen kunnen net als ons grootste hiaat,
de nacht, die te immens en krukkig is
voor menselijke bedoelingen.

DE DODEN

De doden zijn nooit uit ons voortgekomen.
Wanneer wij slapen vervallen zij
in oude gewoontes. Ze tellen oud geld
onder het bed, kammen hun verzonnen haren
recht of zetten vuilniszakken buiten. Alles met

onwisbare routine. Wij die hun
vage herinneringen zijn liggen recht
in bed, gesokkeld als kaarsen met
een dromerig vuur in het hoofd
dat hen aan thuis doet denken.

Wanneer hun schimmige gedachtes,
die klein zijn maar niets ontzien,
even van twijfel haperen
steken ze hun rafelige handen
onze dromen binnen

om zich te warmen, misschien,
of ergens nog iets te geloven,

om dit enig licht dat zij nog kennen
te doven tot alles donker is en de slaap
zich met open gordijnen aandient.

HET LICHT

Het licht is te makkelijk. Klopt niet op onze ramen maar valt binnen, alsof het een S.W.A.T.-team is en wij weer aan de drugs zitten.

Maar het is zwarte koffie.
Het is een sigaret. Het is de rook ervan die het licht betrapt op zijn doorstoken wals of schietgebed.

Het licht speelt vals.
Het is bevriend met staatshoofden en politieagenten, speelt een bedenkelijke rol in verhoren

en martelingen. Alleen prisma's, wasmachines en de regen weten

dat het licht eigenlijk in foute sprookjes woont.

HET GELUK

Badend in het licht van popsterren
en over zijn houdbaarheidsdatum heen
ligt het geluk als een dood roofdier
op de inrit van onze nieuwbouwwijk.

Een ander, bedaarder geluk
is bumperklever van nature.
Stuurs spiegelend proberen
we het voor te blijven.

En ons succes bivakkeert
al jaren als een troep pygmeeën
in de achtertuin.

Gekleed in de conifeer
van een machtig vuur roepen we
'roempa!' en 'bazoempel!'

terwijl de burens,
iconen van de draagbare samenleving,
zuur tegen hun ramen plakken.

DE MAAN

Kringloopwinkel van het hemelruim.
Muze der bezemwagens en blikjesjagers.
Grootste steuntrekker van allemaal.

Zij vist met spookachtig gele vingers
's nachts briefjes uit het elastiek van haar slipje
en haar kinderen, de dichters, lijden thuis honger,
want koken kan de maan niet, zelfs een eitje kan beter koken.

Spiek dus nooit op school.
Maak gewoon je huiswerk.
Maak niet de fout die ik ooit maakte,
laat het gedichten schrijven aan de dichters over.

DE STERREN

Wezensvreemd springen
deze uitgerangeerde vlooiën
in vereenzaamde onmacht
aan en uit.

Als ze oogjes hadden
tuurden die groen van jaloezie
uit hun magnetische kastelen
onze omarmingen binnen.

Maar ze liggen gezichtloos
aan donkere kennels geketend,
rillend bij het idee dat vannacht

onze voetstappen als vanouds
weer zullen ontsnappen aan
de omloop van onze dromen.

HET HEELAL

Dikke omgekeerde schoensmeerpot,
ik ruik je met mijn ogen gesloten.
Onder het gewicht van mijn bed
heb ik je genomen als geen ander.

Wit papier, zo wil ik jou liefst herinneren.
Ik heb je binnenstebuiten gekeerd,
mijn kop in je muil geslepen,
tot je roddelend van genot
als een bang lichtje geleerden
een punthoofd bezorgde.

Ooit zullen we je opvouwen
met blote handen en ons
langzaam optrekken
uit nieuwe, wildere inkt.

DE TIJD

De tijd duimt enkel voor zichzelf.
In onze kinderjaren, als hij het grootst is,
zet hij een klink in ons gezicht
eigenlijk bedoeld voor de dood
en zijn trawanten.

Soms komt die te vroeg
in de gedaante van een liefde.

Soms duurt het te lang, dan
treft die liefde geen paleis meer aan
achter dat deurtje, geen schatkamer, niet eens
een opgemaakt bed, maar

een stoffige bezemkast
met een dweil, een spinnenweb
en een paniekende mot
die naarstig nog het sleutelgat
van de sterren zoekt.

DE OUDERDOM

Oma lacht als de Mona Lisa
maar dan een zonder tanden.
Ze schuift gekrulde theekopjes.
Ze heeft niet veel omhanden

maar alles wat ze doet heeft
een ingesleten gratie,

nog zichtbaar voor de doden,
voor de tijd enkel nog spatie

of een naamval op papier, maar Oma
is niet meer hier sinds ze
haar zichtbaarheid vergat.

Wie kan haar nog wat maken.
Alles blinkt:
de deur,
het trappenhuis
 en soms ook zij
en op haar bed diezelfde spreij
waarin de tijd bleef haken.

DE STILTE

De zwaan van het oor schuift
over de golven van mijn gemoed,
achter geluidsvlokken die de schelp
van mijn schedel binnendwarrelen,
waarin onmetelijkheid ruist
als gestorven televisie.

Na hamer en slak,
de sitcom van het brein.

Wat rest ons
van onze engelenhuid:
een paar gekrompen vleugels
naast ons hoofd. Ze uitslaan

is er niet meer bij, daarom
hebben we de muziek, om niet
nodeloos ineen te klappen.

DE EENZAAMHEID

Eenzaamheid, het kleinst diertje op deze wereld,
dat overal inkruipt maar geen eigen gezichtje heeft,
laat een grimas zien die ze heeft geleend uit
het vergeeld archief van ons geheugen – achterin,
onderste rij, achter dozen gebruikte pijnstillers.

Ze staart je aan omdat je vandaag weer vergat
de nacht door je hoofd te laten ploegen,
misschien omdat de nacht zich niet netjes
laat voegen met het dikke cement
van de slapeloosheid.

Gepoothaakt door de kleine killer
die elke avond een nieuw gezichtje leent
lig je te pierogen op bed. Machteloos, bedrogen,

omdat die etter nooit wat terugbrengt
naar de inmiddels al openbare
knoopbibliotheek van je brein,

omdat hij meent, ten onrechte,
(niet eens tijdens openingstijden!)
de laatste der lezers te zijn.

DE SCHATZOEKER

Als ik 's avonds de gordijnen sluit en mijn vrouw
knoopt haar ogen dicht dan is het niet de dood
die mij nabij wil zijn, noch de slaap die vat

na vat betrekt uit het stomme water van mijn mond;
nee, het is de hond die in mijn voeten
al jaren een schat vermoedt.

Zelf ben ik, vrees ik, niet anders.
Ook ik zoek de onuitputtelijke bron.

Ik ben opblijver, zittend op de bank.
Ik ben een hondse herhaling met tenen.

DE LIEFDE

Was de liefde een hondenras
dan was ze vast een poedel.
Eentje met een mop en strik.
Zo'n opgepote droedel.

Aan het lijntje dribbelt ze
langs de bloembakken in Eden;
slechts keffend op commando,
slechts bevreesd voor onze schreden.

Met heesroze stemmen
boemelen de veile snoezen
langs glazige zwanen op rekken
en met parfum bestoven poezen.

DE LENTE

Cupido strompelt
apathisch door het bos
terwijl modder van zijn
groene gummilaarzen druipt.

Af en toe blijft hij
met zijn vleugels in dennentoppen
hangen en dan vloekt hij, maakt
rukkende bewegingen in zijn korset.

Hij gaat briesend met een dreun
zitten, veegt het zweet van
zijn voorhoofd met een
handvol schors.

Dan doopt hij langzaam
zijn pijlen in het mos en
trekt zijn bretels
vervaarlijk uit.

Maar de meisjes, de meisjes
dragen kogelvrije vesten

als ze vroeg in de lente
door het bos komen zweven
om de zwaartekracht te pesten.

DE GOSPEL

Ik heb Jezus in mijn haar.
De buurman zwaait al met zijn heggenschaar.
Ik loop naar buiten, het is echt waar:
ik heb Jezus in mijn haar.

Ik heb Jezus in mijn haar.
Mijn voortuin lijkt wel een gitaar.
De bloemen snaren, de heg een kast,
waarachter de buurman, die rare kwast,

staat te zwaaien met een heggenschaar
want ik heb Jezus in mijn haar.

Soms denk ik: bloemen zijn net pruiken
waaronder engeltjes onderduiken,

maar die engeltjes zijn met mij niet klaar
want ik heb Jezus, ik heb Jezus in mijn haar.

Hoe loopt dit af? God zit in de struiken.
De buurman maar knippen, ik maar duiken.
God zit in de struiken met zijn gitaar
en ik heb Jezus, ik heb Jezus in mijn haar.

DE APOCALYPSE

Alles is gereed, behalve ik.
Ik zet mijn tv uit, trek mijn schoenen aan
en poets mijn kinderen tot
ze blinken als wilde dieren.

Dan val ik om met een boek
waarin engelen ballonnen tekenen.
Feestbeesten met valse baarden
spannen samen met de pepernootruiter.
Er is niets wat ik kan doen, ik zwerf langs
twintig speelgoedeeuwen zonder brood.

Dan eet ik het boek op.
Ik eet het allemaal op.
De leeuwen, de muren, de giraffes.
Ik geloof er helemaal niks van
dat zo'n dikzak een trap op klom,
's morgens vroeg om kwart over zeven.

De horens van het beest
strijken langs mijn geflost gebit
en hij knabbelt snel het laatste blad
van het bonzaiboompje op tafel
voor hij in mijn maag verdwijnt.

'Weet jij wel hoe laat het is, dikkertje?'
De man die bij mij aanbelt
ziet slechts boekenhaat in mijn ogen.

Ik zet mijn tv weer aan.
Ik heb nog steeds honger.
Ik vervang masochistisch
de veters in mijn schoenen.

Ik ben Dikkertje Jezus de Dap.
Ik kam mijn haar en spoel de wasbak uit
die als verschuimd schedeltje
tegen onbeschreven muren hinkt.

Het Paleis van Bagassa

HAYDAR GAAT NAAR ISTANBOEL OM EEN PAUW TE KOPEN

Ik ken geen stad op deze wereld die zich minder laat kennen door filosofen. Benader haar niet door af te geven op de kooplui want dan pareert ze in haar spiegels. Benader haar niet met geschenken, geloof me, er zijn dromen die je niet bepakken moet, beter de zwaarte bewaren voor de zwaan thuis die nooit is bevonden waterzeel te zijn. En kranen

die traag druppels spillen maar ze huilen niet, of oude muren van water die naar kranten ruiken. Kranten, duizend jaar kranten, alsof de maan ooit een kaartenhuis was, opgetrokken uit het dolpension van de hemel waar men tijd genoeg heeft voor dat soort zaken.

En moe van het gejangk der honden kwam ze uit de hemel dwarrelen. De mens kwam en begon dierbare spullen te verzamelen in haar buik waarvan de Bosporus, die lome snoepkont, elk jaar een klein likje af danst.

Daar ligt ze nu. Laat je bluffers thuis want de hoerige wind zal opsteken om de honden mee te nemen; breng liever spijzen, katten, thee. Haydar, wil je hier dus een pauw kopen, vergeet dan niet dat je vrouw net als een kaartenhuis je trouwe ogen niet verdragen kan.

Ga liever een poosje langs de kade zitten en kijk naar de duizenden schepen die als waaiers het gelaat bedekken van een bedroefd lotgenoot.

ICONEN VAN DE GROTE STAD

Een oude grammofoon schettert in het licht,
aangezwengeld door pindaverkopers, schoenpoetsers, vissers.
Mensen vinden evenwicht als oude acrobaten
die elkaar nog ontzien. Ze roesten weg
op kratten als duiven in verweerde dakgoten,
onder de willekeur van omwoelde zinnen
slaat hun verdoving dagelijks aan.

Maar het is dit vergankelijk, schitterend bederf
dat glanst op vroege avondruiten en golven.
Moe gehaspeld weten kooplui
dat 's nachts de hoesterige lichten
van mammoettankers in de verte waken,

die als blinde reuzen zelf nooit
dit fata morgana betreden, omdat ooit,
in een ver verleden, schoenpoetsers
daar nachtmerries van kregen.

Het licht van de rede roept om,
ochtendsmog trekt stoetsgewijs
de straten door. De gele koorts
van dringende taxi's laat zijn
beboet gelaat weer aan de tegels zien.

Op de bemoste trappen van de metro
staat een oude man te zingen voor een schaal
alsof zijn lied een hengel is en onze oren
betoeterde, inhalige vissen.

SERAIL VAN HET LAATSTE GEBED

Gekras van sinaasappels en backgammonstukken.
Heimelijkheden op straat. In het theehuis een oude man
die zichzelf verliest. Oogversleten kralen
die uit een rozenkrans breken. Gerinkel

van gebeden. Op de achtergrond razen
drie bruggen die de Bosporus vertakelen.
Het is te warm om te slapen. Hij heeft een flesje

eau de cologne, zijn grijze haar
ruikt naar zweet en citroen. Vannacht zal hij
zijn taxi rijden en passagiers verlegen
vragen hem de weg te wijzen. In zijn spiegel

de schimmen van een nachtleven
dat hij niet bevatten kan. Zijn teller klikt.

Zijn stad is een stad met straten en vogels,
buren en bloemen op houten balkons.

Dit is elders. Zijn kinderen zullen
het ooit verlaten. Op een dag zullen ze
hem uit het theehuis halen, terwijl hij net
indommelde, als vandaag. Het is warm

en hij zal ontwaken
in een stad met straten en vogels en burens,
gonzend als wespen rond een borrel

of bekende zon. Zijn haar zal naar citroen
ruiken, zijn hand de rozenkrans zoeken
en hij zal ons verlegen vragen nogmaals,

een laatste keer, de weg te wijzen
naar dit huis, naar deze verloren straat.

VANNACHT ONTWAKEN DE KERSENBOMEN

In de vervaagde, municipale binnentuinen
ontwaken 's nachts de kersenbomen.
Een roezende congiërges beent rond.
Nachtvinders pruttelen er zacht
tegen een peertje, balkon driehoog.

Geluid, hij kijkt op. Naakt als een asperge
puilt ze uit het groen velours. Ze lacht.
Even licht zijn waakvlam en de klimop
van zinloze brieven die de wind
vroeger zichzelf schreef.

Een sleutelbos rammelt.
Zijn hand trekt het schuifslot los.
Bomen moffelen met hun wortels.

De geur van vers brood waait
ongewenst aan van straat.
Hij gaat zitten in het schamel kot

en zodra het eerste licht
het beslagen raam in veegt
beginnen zijn ogen te bewegen
als gordijnen soms doen
in spionagefilms.

DIEF OP DE BOSPERUS

Hij steekt in een boot de Bosperus op.
Weg van paleiswachters, berinkelde voeten,
duizendogige draken van snoepwinkels,
het orkest van bedoekte deuren leidend
met gedempte zang. Langs de processie
van oude Mercedessen die elke nacht
opnieuw de stad een roestige trui breien,
bronzen schatten die steeds bij zonsopkomst
in theeglaasjes hun sleutels zoeken.

Boven dit alles de menselijke schaakstukken
van sjouwers, venters, vissers en kooplui
die het boze oog van de Galata-toren schuwen
omdat ze liever niet opvallen. De zwarte bril
van de diepte huilt in hun lege kratten.

Langs de haven, verpauperde loodsen.
Taxi's als stroperige hommels in de verte rond
de blinkende graat van de Galatabrug.

In zijn hand de koppige brandnetel
van zijn buit. Op de achtergrond
bedelritmes van minaretten. De fluwelen
handen van de stad strekken zich uit en
knijpen zijn strot toe terwijl de Turkse maan
zijn korrelige stem vangt, vergezeld door
muziek van gewapend glas, spijzen,
stroop en bellen om het oproer te kraken.

Drukpersen kauwen op het nieuws
als verzadigde ezels.

DE UNIVERSELE KRUIDENIERS

Magere paarden schuilen onder bloesembomen voor de felle zon. Istanboel beslaat, op Buyukada, de hele horizon. Als het donker invalt verandert zij in een gordel van onkies gefluister.

Zigeuners ontsteken lantaarns op antieke koetsen, drijven hun paarden modderige straatjes door, op zoek naar de graal, misschien, die als hij zich hier bevond allang was omgetoverd tot waterpijp door zo'n alleswetende, universele kruidenier. Die maken de eeuwigheid overbodig. Ze verkopen koekjes, telefoonkaarten, huizen en desgewenst luipaarden, wasverzachter, roebels. Een pensioen kennen ze niet.

De oude vrouw die zakdoekjes verkoopt, haar man in een oorlog verloor, al weet ze niet welke, weet wel dat het eind van de wereld het eerst haar stekje aan zal doen. Hij zal, net als ik, helblauwe ogen hebben. Ze zal eerst proberen hem zakdoekjes te slijten.

Haar begrafenis boven op de heuvel zal vol staan met alwetende kruideniers, even stil, dan pratend over suikerklontjes, citroenen, theelepels, giraffen en tomaten - tot haar

kist ondergaat en alle paarden routineus even oplichten als de verre stad.

BISMILLAHIRRAHMANIRRAHIM

Het werelds kwaad dat zich in schaakstukken
weet te nestelen,

 in lege flessen,
zich versluiserend als een mand,

wisselt dagelijks statiegeld
 in eindeloze rijen
tot de liefde haar intrede doet;

tot henna haar bestijgt als klimop,
en zij de zachte rug voelt
 van een tatoeage

en morgen uitgeperst ligt als
nachtwalm op de marktdoeken.
Waar venters rumoerig als zandlopers
 de tijd inhalen
die achter hun nagels vervist.

Verpaaid aan de verveling kijken zij
de oude vrijster na die zichzelf
ingepakt en wel dag in en uit

komt inleveren aan de remise
van de gedroomde hand
die het noodlot schudt.

MELEK TAUS

Mijn hart is een kruik waarin een pauw leeft
die mij aankijkt met duizend ogen,
wanneer ik 's morgens mijn ogen niet opensla
omdat het zware, oude boeken zijn.

Ik roep mijn geliefde. In de tere koft
van haar nek hoor ik de wind
zachtjes op de witte snaren spelen.

In het kleurboek van haar mond vind ik
de stem terug van mijn kindertekeningen.

Huizen die op paddenstoelen leunen.
Zacht krijt van regenbogen, in de schelp

van haar linkeroor hoor ik
het ruisen van een staart en zal ik,
op een dag als deze,

ruiters horen naderen die de berg
van mijn trots voorheen te steil vonden,
maar nu hun paarden aansporen

met bloesemtakken en sterren: ik zal
een laatste lied aanheffen in haar armen en
verwaaien tot een groot kleurenspeel.

Op de schaduw van een vogel
kan het kwaad niet rusten, neem
mijn vlucht daarin dus waar, liefste.

MALAKAAN

Als de avond zijn hielen licht en de straten van mijn ongeduld verstillen
komen djinns de bleke cashewnoot van de maan op zee roosteren.
Voorouders sluipen als witte krabben uit de grond. Mijn tong wordt een schip
waarop woorden aan het muiten slaan. Mijn gedachtes waaien als
wier op de rotsen en bomen rijzen als groene poortwachters
de zeefabriek uit waar vissen ruis sorteren,

niet in lengte, hoogte, breedte, nee,
zij exporteren het in spiralen, schubben,
schelpen, schalen die zij planten in de schipbreuk
van mijn oor. Malakaan! Gouden koepel van zeediep duister
waarin de nachtoctopus zijn zilveren spagaat voert
tot de tanden van het vuur in het strand bijten
en de slaap mij afremt.

Bij het eerste licht van de ochtendster stallen de djinns
de bergen weer in hun fluwelen hokken.

En zij kijken de rest van deze dag
op ons neer met zware, onbestegen blikken.

HET PALEIS VAN BAGASSA

We marcheren in vermande rijen
door de opgerolde kampen van het Oosten.

Het vuur dat onze voeten schroeit is oud
en belast onze liederen. We zingen om

de sleep van de kalender te stommen,
gevangen in veroverd ruim. Wie begrijpt
waarom soldaten als wij naslag
aan spiegels vragen? Wij zijn de erfgenamen

van dolle honden en onze schreden
klokken op vreemde bodem. Het eerste licht

verwildert dromen die nu figuratief zijn
en niet zwaar van kalligrafie.

We stappen het paleis van onze tatoeages binnen
gebouwd op vier verweerde zuilen.

Het is het verscherfde schrift
dat ons raakt, niet de rode, onvertaalbare
graffiti op straat. Mensen rollen als fruit

door de zwarte doolhof van een geschiedenis
die slechts luistert naar het gegeeuw

van onze rupsbanden en
de fantoompijn van ons ongelijk.

KARAVANSERAI

Zij zonnebaadt op enorme röntgenfoto's,
de karavaan van onze democratie.

Zij rolt als een laat gerucht
door de blauwdruk van het paradijs.

Langs de weg mensen
met bloemen, zwaaiend.
Geflits van beenderen.

Wij zien de dood
op ons scherm sneeuwen.

Onze zondes ruisen.
Er is geen ontvangst onderweg.

DE AUTOMATISCHE TURK

Ik ben een man van deze wereld.
Ik ken de dwergen die in jullie soldaten huizen.

Wij zijn voor hen minieme stipjes
op een flikkerend scherm.

Lachend zal zo'n dwerg
vandaag of morgen aan zijn hendels trekken.

Maar ik heb een boodschap voor hen
die menen dat het mij niet lukt
zijn naam te gaan raden.

Ik zie zijn holle machine niet.
De bergen zie ik. Mijn avondland.
Voor hem niet meer dan
wat driehoeken en strepen.

Maar de bergen scharnieren hier
en ik kan aan zijn gierende voetstappen
aflezen wat er in zijn ogen staat.

Sluit ze maar, want ik ben de laatste
die je naam nog zal kennen.

IN BAGDAD

In Bagdad verkopen winkels geen lucifers meer.
Het is alsof op een dag, als alle andere,
een man vergat zijn hoed af te zetten toen hij thuiskwam.
Hij nam een heet bad, buiten op de binnenplaats,
de hoed nog op, zijn rug schrobbend met zeep,
toen het buurmeisje, dat plots thuiskwam,
vergat bouillon mee te brengen voor haar zieke moeder
die soep wou. Zo gaat dat. Gesprekken ontwikkelen zich.
Vogels vliegen over. Het meisje leunt over de schutting

en de man vergeet dat hij zijn hoed nog draagt,
haast zich de badkuip uit en steekt zijn huis in de fik.
'Niet in het vuur kijken' zegt het bord in het raam.
In Bagdad verkopen winkels geen lucifers meer.

De kerkhoven liggen vol agenten.
Geen wonder dat ze nooit open zijn.
Je kunt brood krijgen op de hoek van elke straat.
Thee met citroen drinken als het mannencafé opengaat.

En de straten hier vangen geen wind,
zodat het licht zijn fragiele zeilen op kan zetten,
stikkend in gewaden die zwarte kelderramen passeren,
op weg naar de markt en op weg naar huis.

SPIEGELS EN VLONDERS

Hoor ons, mottenjury van satellieten.
Luister, schuif aan bij ons vuur.
De aarde is jullie lamp, wij niet meer dan
glazuur op de spiegels van jullie ogen.

Wij hebben een plekje gekozen
voor jullie oogbloemen, niet in een tuin
of vaas, maar op de muur
waar jullie ooit te pletter zullen slaan:
de grond, ons verborgen soelaas.

Als de maan ondergaat
in ons luciferdoosje
staren jullie holle ogen
naar de plots gedoofde lamp.

Wurmende als distels in een vlonder,
het eindeloze sponslicht van het donker.

MELECH ALMEUTI

In de woestijn heeft alles dekmantels.
De wind draagt er gewaden die rammelen
van ontvreemd goud.

De hitte is er oud maar beslist.
De wet onvergankelijk. Engelen
nemen er cactusvormen aan,
zonlicht is er hoekig.

Het is zinloos je naam er
in het zand te schrijven.

De wind leest die niet.
De nacht is blind als zand.

Sterren kielhalen er
dode heersers onder
de rotte, gestrande schepen
van andere werelden door.

Stigma

NUL

Nul heeft twee lieflijke, kleine wenkbrauwen, een sterrenstelsel waardig.
Nul is wat niet zichtbaar of denkbaar is.
Nul is het spoorloze rijk van de liefde.
Nul is hoeder van verdwenen sokken en spelden.

Nul is die jongen op school die je je niet herinnert,
naast je zittend, slapend. Nul is het sleutelgat
waarachter waarheden zich omkleden. Nul is
het schrikbeeld van wetenschappers,

zakenlui en kranten. Nul kent geen beursgang,
hoeft geen vijandige overnames
te vrezen. Nul is het brood der eendjes

die vastvriezen. Nul is het pootje haken
van gevolgtrekkingen door conclusies. Nul is een lege noot
in de onkraakbare partituur. Nul is zwanen, violen,
violen, zwanen. Nul is heel mooi.

Nul is een miskend orakel voor lui
die niks in de gaten hebben. Mensen als jij.
Mensen die poëzie lezen. Nul is erg goedkoop.

EEN

Een is de donderende stem
die aan hitparades doet denken
maar een klein, bescheiden afdakje heeft
waaronder mensen mogen schuilen.

Moeder schuilde daar, met Kerst,
voor een kaarsje in het portiek en
een traan: dat is Een. De stol op tafel,
de prik van dennennaalden, geur
van overwinterend licht in de kamer.

Een zijn de vele sterren die vals getuigen
van afstand. Een is zand,
zwanezang van een flitspaal
die de krant niet haalt. Een is

de ongrijpbare komma
die als de verstuurde schaduw
van een vogel door verhalen glijdt.

Een is het onbestemd gewricht
van superlatieven. De warme deken
van het gesticht waarbinnen de gek
vandaag als een wild dier de dunne ark

van zijn verstand betreedt, vergeefs
zoekend als de verbeelding zelve
naar een gelijke, een kloon, een blindganger.

TWEE

Ongelezen taalzieke bijsluiter
van de liefde. Twee is alles wat
de wiegende adem van het gelijk begeert,

de beslagen spiegel van de geschiedenis
die de toekomst weert. Twee is vermaling

en verbintenis. De doolhof der eenzamen,
het onmijdbare vraagteken van de ander,

wrikken van dobbelstenen in de hand en
zoete lijm van onkunde die geliefden vrezet.

Twee is de muur der zinnen. Achterland
van de gemene schijntoestand der dingen.

Twee is de verzwaande hand,
eeuwig gericht van de afstand en
het zicht dat wij elkaar geven

als het spiegelhuis van ons respijt
zichzelf schudden gaat.

DRIE

Over drie mag men slechts fluisteren.
Drie is een bibliotheek van rondingen.
Drie laat zich makkelijk uitlenen.
Drie is cijferporno. Drie is de oersoep

van het alfabet. Dief van het vlak,
de diepte zelf die achter de schermen
ons bestaan souffleert.

Drie zijn de wijzers van de klok, sonar
waarmee de doden onze plaats bepalen.

Zolang zij ons niet kwijtraken
kan niemand ons wijsmaken

dat wij ooit de diepte zelf
geest zullen geven.

VIER

Vier is de bidsprinkhaan
boven de wimpelende torens van
onze wanen. Vier is het eerste

kwadraat dat beklijft, geen doppler
maar verkruld dictaat dat in veroverde
hoogtes graait als Saturnus naar
gezaaide manen.

Vier is het oogstveld
van gestaakte kranen, perpetuum
mobile van het stadsgezicht, ontwakend
uit het gesluimer der sloopkogels
met het versgemaaid geluk

van meubelzaken. Vier is prikkeldraad,
hoekig juk van kerk of staat,
samenscholend, roestend, traag.

Maar komt het op de liefde aan
dan is Vier plots de doorkruiste
zwaan, dankbare echo van vergeten

in het binnenwater van de vergiffenis,
eerste verspiegeling in ons bestaan.

Bladeren vallen,
traag als standbeelden.

VIJF

Vijf is de Oscar van het geweten,
elk jaar weer plechtig gewonnen
door dezelfde persoon: jij. In je dankwoord
poets je uitvoerig je raderwerk van meningen,
tot alles schijnt als de meest heldere ster
aan de applaushemel: menselijke onmacht.

Vijf is het booreiland: Hollywood.
Machtige ster van de demochemische formule
die op geogste dictaturen draait.

Vijf is aftiteling van de taal.
Woorden die in stroomversnelling
betekenis verliezen. Boeken die
dikker worden. De nieuwe orde
van beeldcultuur die vergelding zoekt
in de verfilming van zichzelf.

Vijf is de formule van het oog
dat zich smeert met tranen als zonners
doen met olie. Ingebed in klieren
wacht het op de knippende stem
van de wimpers: cut, cut, cut!

ZES

In de bebouwde kom van de liefde
waar niets scheuren mag is alles
deze hemelse krul onderhevig.

De statige laan van het alfabet
heeft zes klinkers.

Het geluk woont hier in zijn verlenging.
Huizen staan er met de goede kant boven.

Engelen kunnen er niet rekenen.
Buren zijn genetisch bepaald.

Zes is ook
de kalligrafie van een glimlach
op een bezwaard mens.

In de kaarsrechte liefde
voor meetbaarheid is de zes juist
het vermetel geluk van jouw absentie.

ZEVEN

Zeven is de zonderlinge lifter
langs de opgesomde weg.
Hij is de laatste drifter, vals
begin van de worteltrek.

Kwispelend als het dun geweten
van dieren, hun enig periscoop
in de verzopen ark die als
een mispel de Lethe doopt;

in het oog, aan het einde van
zijn lange nek: vogels, wadend door
eigen pek en veren na
een laatste, stroeve hand:

aas van de nieuwe orde,
het volle huis dat onbemand
als vergeten wordt gelezen,

door het aan een oog ontrukkt
gokje van een drogpasant.

ACHT

Graag ziet deze dwarse uil
zichzelf als evenknie
van de oneindigheid.

Hij gaapt op het papier
als je hem tekent,
slalommende betweter
die de monotone naald
van ons geheugen teistert.

Zijn schijnbewegingen
komen in onze begroefde hoop
terecht. Hij is de onbegonnen liefde

en voltooide echt. Zijn ingeknipt middel
kruispunt tussen zwarte hollen,
schommelend op het kruis

in het voorgebogene.

NEGEN

De negen loopt, als Gods spiegelbeeld,
ganse dag in pyjama zachtjes nee schuddend
met zijn waterhoofd. Wie hem eerst berekent
sterft nooit. Hij zal de eigen omtrek zijn en

ontdaan van het gedobber van zijn dromen
visser worden in andermans licht.

Staand voor de grote spiegel zal hij
in zijn hoofd een naderende planeet zien

en dit zal hem zodanig verbazen
dat zijn ogen te vroeg zullen pieken
(wat rond is, piekt eigenlijk niet).

Wij die op kosmisch afval leven,
(Cijferkometen! Afval piekt...)
zullen het verwoeste aas van Medina
benijden, graffiti-eters als we zijn
en zelf langzaam slijten, tot ook
wij planeten eender lijken.

TIEN

Tien is het sommaat.
Ontruiming van het huis der getalmerken
tot een gelid van geboden.

As in het wiel, spinnend
zoals alle werelden: aan de voeten

van de schoolse perfectie.
Tien is wie niet weg is
is gezien: God, moeder
van alle advertentieruimte.

ELF

Strobogrammatica van de slaapwandelaar:
gek die aan de spiegel ontsnapte.

Zelfs in de slaap nog wachtende,
vol op de binaire tast – de schwalbe
die zijn schaduw op de muur maakt

is het wolfnummer. Elf is de herkomst
van de gekloonde zoon in de oude orde
van het familiale: wortelverwanten

die hem opnemen of hij nooit
weg was. Uitdrukkingsloos
neemt hij zijn plaats in, tussen

vader (licht) en moeder (donker)
en begint te fluiten. Jaren later is zijn gezicht
nog steeds vooral een vlek op de bank.

TWAALF

Twaalf is de gehangene die in allerijl
in een achterkamer beschimpt wordt
terwijl hij zich vastklampt aan een boek
dat nooit daar geweest is als de scène
authentiek was. Wij zijn huurlingen

van het onaffe. Onze verhalen breken
door. Motieven worden broodroof in
de strop der mediastormen: wij tanken

ons geweten door, zijn infuus
voor verweer – last minute dictaturen,
instantmoraal: wij zijn dwaalgeesten

van het verstandelijk refuus
dat steeds meer op een telraam lijkt

waarop een onzichtbare hand
ons verschuift, met geen ander doel

voor ogen dan de grauwe zang
der statistieken: onfeilbare sirenen

die tussen onze geklipte vleugels
leven en daar aanslagen beramen
op onze hoofdsponsor: de fantasie.

De rubberen kamer

'The long knife of the wave will stop the Word'

Henri Michaux, uit 'The days, the days, the end of days'

DOODLOPEND WATER

De kade daagt. Scheepjes snurken op de golven.
Jij draagt me weg in de oude, krakende sloep van je mond.
De stam van de boot in, het bladerend schuim
verliest mij in de verte. Laat me gaan,

het juk van een andere tijd in.
Het verraderlijk fluweel in van de sneeuw.
De adem in van honden die elkaar terugvinden
in verrotte bladerbossen of riffen.

Breek me niet, draag me ver.
Kus me met borsten die rijzen en ademen
op de palmen die hen bedekken. Word mijn
doodlopend water. Ik wil de echo

van articulaties in je laarzen zijn, onder
brekend ijs. Ik wil het bootje van
mijn jeugd tot zinken brengen in

de trouwloze wakken van je ogen
die steeds weigeren mij te voorzien
van een bekend gehemelte.

SCHIETGEBED

Het is de dag van vereffening.
Mausers worden ratelend opgeladen.
Gezichten flitsen langs waterkruiken,
een nerveus schietgebed klinkt.

De laatste veerboot van November werd gemist,
er hangt Russische regen. In zijn hoofd
koeken herinneringen samen, alsof
zijn meisje alle meisjes was, zijn broer
nooit broer. Hij ziet

kleine gele vogels neerstrijken
op de muur. Hij ziet de zwavel
van hun vleugels stuiven, ziet

bloemen verwinteren
op foto's en de loens van het gras
waar zijn hart graag stemde.

Hij sluit de ogen. Boos takelt
de octopus naar hem toe,
inkt loopt uit de korst van zijn mond.

Een feniks rijst het onkruid uit
dat als een regering praat.

DE DICTATOR EET SUIKER

Zijn woorden in de houding,
slipperloze vrouwen serveren
hem oogst. Hij hangt nooit af,

het boek dat hij nooit openslaat
op tafel, netjes een hand
breed langs de rand. Hij ziet

paarden die niet willen buigen.
Het pad, de tuin, feilloos geharkt.
In de witte borden zit een barst.
Rozen waaien mager van tongval.

Dipt een vinger in de suiker,
kijkt uit het raam. Roert zijn kop om
met langzame slagen. Zijn tong
kraakt tussen zijn tanden.

Onbevleete diamanten
die hij ontvreemde uit kronen
van vorsten, doden en jonge meisjes,

lossen op als hij ze achteloos
tegen zijn gehemelte drukt.

GEHEIMSCHRIFT

In de waskoker ligt je nieuwe huid
klaar. Laten we eerst nog wat slapen
of door elkaars handen graven
als veruilde bejaarden.

Ooit zal ik voor je staan,
water vinden in de bijbelstreng
van planten of dons uitblazen
over plassen tot je huilen gaat
als de noodlottige magneet
die je altijd was.

Wat waren we ooit gemeen
ik en jij – de aarde komt dichtbij

door het raam, ze denken
dat we zwijgen,
jij hebt ringen onder je huid,
erboven blauwe twijgen.

Vertakken in de hemel
is wat mooie bomen doen,
voor ons is dat genoeg.

DIEPZEEGEDICHT

De zee ligt op haar rug tegen de sterren te blaffen.
In haar diepte die geen spiegels kent
trekt een fakkeltocht van vissen langs
oogloze meutes van eenlingen en amoebes.

In dit stokerig donker
heeft de lelijke luchtwortel van de logica
nooit een bodem kunnen vinden
omdat echo's hem verslonden voor
hij het water bezenuwen kon.

De zon is er een vreemde groente.
Dromen kennen geen begin of einde.
Op de vertroebelde trapezes van de rotsen
gymt alleen wier. Hier komen klaagzangen,

onbezorgde brieven, zelfmoordenaars
en verweesde ogen samen in een stokoude
rite van wrakkenmuziek.

En als je goed luistert
hoor je de tijd zelf traag snikken;
op de bodem, die nooit iemand waarnam,
foto's die de duvel van onze dromen nam.

FAUST

Vanmorgen werd ik wakker
met het ijzeren hemd van de duivel
om mijn schouders heen. Ik keek
in de badkamerspiegel, bezag mezelf
van kop tot teen. De deurbel ging.

De postbode verscheen. Hij had
geen kleren aan. In zijn hand bibberde
een brief. 'Ruilen?' vroeg hij, knikkend naar
het hemd dat om mijn schouders hing.

Ik nodigde hem binnen, verkleumd kromp
hij op de bank ineens. De brief, doorweekt,
bleef hij omklemmen en hij smeekte
om mijn handtekening.

Ik pakte een pot inkt, trok zijn kaken open
en goot de inkt naar binnen. Hij spartelde,
sloot zijn ogen, een vis op het droge,
tot hij zich eindelijk vermande.

Ik trok mijn hemd over zijn hoofd,
stak een veer tussen zijn tanden
en rende naakt naar buiten met
de doorweekte brief in handen.

STIGMA

Je ontwaakt. Je lip huivert. Je borstkas
voelt branderig aan. Je verschuift het laken en ziet
een onbekend stigma op je ribben staan.
Het schrijnt op je borst als een oude wond
die niet wil vervliegen als waan, maar is het
een gezegend teken of juist een vloek,
de spiegel biedt geen soelaas. Je slaat
met de deur, verlaat je huis, de wind roept
buiten je naam. Je stapt de stilte binnen

niet wetend of je een zegen of juist
een moord zal begaan. Je gaat.

Leegte floerst om je heen, hier,
daar nietige vlekken van dorpjes
in het slaperig groen, brutaal grut
dat een meester zoekt, je smekend
te blijven staan, alsof je niet liever
de grond zou kussen met de veile lach
van iemand die schijntjes vervloekt.
Maar nu vind je het nauwe pad
en stukt plots in het midden.
Lange stilte – daar staat, ademloos,
de man die je liet verbidden.
Voor wie je alles liet wat je had
noch verbanning vreesde; want wie
anders zal je lot ontrafelen, wie
zal dan je ware broeder zijn?

Je gaat voor hem staan en rukt
je hemd met een enkele slag open.
Wat hij van verre in je borst stak
begint zich gloeiend te ontknopen.

Wachtend als verweesde soldaten
die niemand onder hoede neemt
staan jullie een tijdje bijeen,
maar dan zoeken zijn ogen
de jouwe in de nacht en
herkent hij je niet eens.

ONKRUID WIEDEN IN DE HEL

De zieke man ziet in zijn droom
de houten gezichten van vrienden passeren.
Hij ziet een paard met half geloken ogen
over buizen en tubes dansen en in zijn badkuip urineren.
Het spreekt met de stem van zijn vrouw.

Je bent een paard geworden, zegt hij.
Ga naar het klooster, steek een kaarsje aan.
Bid voor mij. Bijt dan het lontje stuk
met je roestvrije tanden.

In de tuin verschijnt een priester
die zijn wortels vervloekt,
stuk voor stuk trekt hij ze los
met dikgele handschoenen
alsof hij onkruid wiedt in de hel.

Dan smijt hij een kruis van ijzer
en zilver door het raam binnen.
De man voelt zich beter.

Het houten gezicht van een vriend
verschijnt, kauwend op een lont, tot
het bedlegerig gezicht van het duister
zijn grimas naar het licht draait.

DE RUBBEREN KAMER

Dobbelstenen zijn er rond,
ogen spinnen er over de huid,
in de rubberen kamer.

De tijd zelf loopt er rond
met een kleffe, ijsberende snuit
en zijn hamer die vertraagd op

standbeelden slaat, idolen
van de surveillance, luikend.
Pijn fruikt hun ogen, sterren
omcirkelen doel. Intercoms

kwaken van verre, de stoel
van de logica eist offerandes.

Ze komen aan,
verbrijzelen de schellen, tappen
bloed af met hun linkerhand
en met de rechter gaan ze tellen

hoe ver hun spiegelbeelden
nog zweven willen, over
de kruisende witte wand.

GELUIDSDEMPER

De oude fabriekspoort staat open,
zijn grendel verroest in tweeën op de grond.
De geur van menselijke wrakken waart
nog immer door de lege hallen rond.

Daar de machines, daar de lijnband.
Contouren als littekens op de grond.
Het stof dat opwaait met je stappen
laat zien waar de opzichter stond.

Als je de ogen even toeknijpt voel je
het gele licht van de directiekamer
nog altijd boven de hallen schijnen.

Is het de wind die knispert of telt
iemand hier nog geld, niet langer gedempt
door doodzuinige refreinen?

BIECHTVADER

Later op de avond gaat
de band steeds mottiger klinken.
Hij zwerft door het leven van elke
griet aan de bar. Hij is de kapstok

voor hun onbegrepen zielen, treedt
de schaduw uit als een sneeuwvlok
de nacht. Zijn handen dwarrelen

langs benen, kloppen, koersen
op de toog van een bijval af.

Dan volgt: belijdenis. Hij luistert
als een gier naar de ademtocht
van het stuiptrekkend kadaver

naast hem op de kruk, zijn hoofd
wat schuin, ogen glinsterend van
dermatig begrip dat alleen

hondse tijden als deze
het vat kunnen bieden
op een mensenleven.

HOE GOD RUIKT

Zijn oksels ruiken als vers brood.
Zijn voetpalmen als paardenzaad uit de beste familie.
Zijn kraag ruikt naar aardappelen en zijn onderbroek
naar oploskoffie. Zijn geld ruikt naar wolken,

zijn dromen naar solipsistische vergaderingen.
Zijn engelen ruiken naar benzine. Zijn gramschap
ruikt naar zeep en zijn profeten en zieners ook.
Zijn tandpasta ruikt verdacht naar Tippex.

Dit is Zijn Wereld
en die wereld ruikt
naar oksels, voetpalmen,
kragen, onderbroeken, geld en dromen

en daarachter liggen andere werelden, ver en dichtbij,
die net als hij als een dolle hond uit onvermogen
achter de eigen staart aan rennen voor zover men
bij werelden tenminste van een staart kan spreken.

RUIMEN

De stal is leeg. De stront haastig aangeharkt.
Je ziet de haaienvinnen van zijn tanden
als hij voor de camera spreekt.

Hou het kort. De cameraman plant
zijn statief in het bekraterd landschap

als een vlag op een nieuwe maan.
Niet filmen. Men zoekt herkenning.

De boer doolt als een astronaut
in zijn te ruime vel en in de vertraging
zie je zijn tranen biggelen.

En je ziet zijn hond met God kwispelen,
het erf afspeurend met
zijn verwonderde neus, naar

de witte gedaantes die kwamen ruimen
omdat afvallige, bureaucratistische zwijnen
in alles papierbergen zien.

PITSJOESJKIN ZET EEN BORD OP

Moord is niets dan de laatste remise.
Eerst zet je het bord op. Je zorgt voor stukken.
Het beste bord zit in je hoofd. Je opent,
bekokstooft een publiek, bewandelt
een park op zondagmiddag, niemand

die wat ziet. Feilloos pik je ze
uit het zelfverlaten donker: lopers, dames,
schuinsmarcheerders niet bij machte te vluchten of
verklikken. Elke schaduw was ooit

een mens, als, fijn en diep. Het geschuifel
van bossen en torens hoort de vagebond
van hun geest toe. Het is zaak

te rokeren voor ze omkijken. Je heft aan
en slaat, denkt vooruit, offert iets
aan de macht. Je vlakt dromen uit

tussen geloverde zetten en paarden
die haaks op haar jurkzoom staan.

Valt aan. In haar slaapbollen
de echo's van je voetstappen
als kwade tekens, iemand fluit wat,

wind ruist. Eschers vogels schurken
in de pionnen van bomen, honderden

verzaakte koningen die elk op
hun stek de kwade wacht maken.

KERKBELLEN OVER HET BLOOTHOOI

Een doolhof wordt geschetst
op de bleke façade van je gezicht.
Zijn die ogen in je ogen echt of
als Escher op bedrog gericht?

De verlatenheid van zolderkamers
die aandringt als je wimpers sluiten,
verborgen trappen die naar boven wringen,
door je schedeldak naar buiten.

Ik zie mijzelf weer, bekwaam van lijf,
geduldig stemmend op de ladder
van je vingers. Je lag zo openlijk

te grabbel, verstrooid als confetti,
door ieder te bedingen. Dat ik het was,
een schuur, wat bloed of kerkgelui
klonk toen je pissen moest -

het maakt je geen verschil, je lag daar,
ligt daar, in de mal van het hooi als
een Venus in het Gooise kikkerdril.

OP DE BODEM VAN HET ZWEMBAD

Botten rommelen als wolken op de vloer.
Een diploma heeft hij niet. Kinderen springen
het water in maar hoe hij ook maait, het helpt
geen moer. Had hij maar zwemvliezen, had

hij maar een brilletje
om die broekies te beloeren
of een grote zwemhaak om
hun spartelvreugde in te snoeren.

Dan trok hij ze omlaag
met hun smoeltjes naar benee, gloorde er
geen muzak meer maar kerklucht door
de zwembadspeakers heen.

BARRACUDA

Viraal van trekken
(huffend, de wanden rekkend met
replicerende staart) wachtend
in de communie van het donker.

Sfinx in het sluijk zwartwater van wier.
Wachtend op de verraderlijke poema's
wiekend over de Kongo-rivier, of,
in monsterlijk ornaat wroetend
door ondergrondse passages als een mol
van Brazzaville tot Hadricourt of Laken,
erfgenamen van de Afrikaanse ster.

Nacht omgordt hen
omdat hun trieste gezichten
de zon niet verdragen. Oud als de zee,
slechts sporadisch opgevist uit
de geschiedenis: het mosachtig haar
van deze diepteherders: touwerig
van eigen gelijk, wegtrekkend met
het kringelend geluid van roestende messen
en de dralende geur van versponsd brood.

MARITIEM KABINET

Met de beradenheid van een mier
die een broodkruimel ontdekt
klemt zij zich vast aan de rots
van zijn zelfvertrouwen.

Hij wordt een versleept wonder.
Een zwart, geprivatiseerd steentje
dat koud familiehanden drukt,
kringelend in het besef van
zijn zeewaardigheid.

Maar wat hem siert is dat hij
dit donker geheim zo
onaangedaan bewaren kan alsof
de zee hem steeds terugspoelt

naar zijn woorden die als fossielen
ingebed in hellende jaloezieën
een wankele belofte waarmaken
van onaangetast toeverlaat.

APOLLO

Naadloos klakkend voor elke blondine.
Zijn krullen gewichtloos verend in zijn nek.
Onder het Korinthisch gewelf van zijn schouderbladen
schuilt elke nacht een andere zwerfster.

Op het witte wasbord van zijn buik
grillen ze langzaam hun gevangen visjes;
hij ligt daar, een verre grijns op zijn smoel,
stoïcijns als opgedroogde tandpasta.

Hij kijkt hen hongerig in de ogen, geil als
een gloednieuwe afstandbediening.

Als de liefde hem uiteindelijk ooit inhaalt
zal hij zijn dure symmetrie verliezen.
Hij zal kinderen hebben, honden, haargroeimiddel.
Ogen die uit gewoonte net te vroeg overslaan.

DE GOUDEN MUNT

Een krater maar geen maan
om pokdalig vergiffenis te schenken.
Stoffige roes in de dodenput
waar alles wit gezeseld wordt.

Halfnaakte mannen met kraaienkoppen
slaan of er scharnieren in hun armen of
een brandende struik in hun hoofd zit.

Ze kennen geen verleden meer,
hun wit gestoomd geheugen
heeft slechts plek voor een vies hemd,
verfrommeld laken of overtrek.

Ze ranselen het vieze beddegoed
alsof ze jonge meisjes ranselen,
opdat het geheim van hun
eeuwige jeugd bewaard blijft.

Later zal het scharnier van de tijd
midden op hun werkdag stokken en hun spieren
strekken zich uit als gesmolten was

over de bemodderde, rode straten
waar de volgende wachter of held
hen een gouden munt uit de kop zal slaan.

ORCUS

Je lichaam liet je in de steek.
Zenuwen verloren hun grip.

Als een kudde vee
naar een slachthuis gedreven,
loeien ze, verward in onbegrip.

Je verdwaalde
in de doodlopende stegen
van het onderhuids circuit.

Werd je zelf een vreemde,
je lijf zo vol van rebellie

dat zelfs de genade
van een naam je betwist wordt

door het kortgesloten Pater Dis.
Je verbruit, gaapt door

Kronos' vervlinderde poten,
zich verheffend uit de krochten

als een nieuwe maan, krassend
en vol vuur – pijlers van een orde
die uit de diepte schatert,

volmaakt dolende splinters
in een onvoltooid stigmata.

Mare Magnum

De apocalypse: Eerste regel is ontleend aan Samuel Beckett.

Het Paleis van Bagassa

Haydar gaat naar Istanboel om een pauw te kopen: pauwen werden in de Byzantijnse tijd vaak als waakhonden gebruikt door de sultans omdat ze enorm lawaai maken als iemand hen stoort.

Serail van het laatste gebed: het woord 'serail' betekent 'Turks paleis' en is afkomstig van het Italiaanse woord voor 'kooi', serraglio.

Dief op de Bosporus: de Galatatoren was vroeger een vuurtoren gebruikt om de stad in de gaten te houden.

Bismillahirrahmanirrahim: alle Suras in de Koran openen met 'Bismilla' wat 'In de naam van God' betekent – Bismillahirrahmanirrahim is de lange vorm.

Malakaan: zeemonster uit 1001 nacht. Woont op een eiland en de djinns gebruiken het als rijdier.

Paleis van Bagassa: gebaseerd op een van de visioenen van de Franse schrijver Cazotte (1720-1792). 'Bagassa' is een boze fee die de christelijke kruisvaarders de val in lokte door hen het fata morgana van een prachtig paleis in te lokken waarna ze in een diep gat vallen en wakker worden als hoofden op een spies. Het visioen eindigt met gekibbel en gegeeuw tussen de hoofden die alle de ernst van de situatie niet lijken in te zien.

De Automatische Turk: schaakmachine, uitgevonden door de Hongaarse uitvinder Baron Kempelen. Na een poosje ontdekte men dat er een dwerg in de machine verborgen zat die erg goed kon schaken.

Melech Almeuti – Perzische term voor de 'Koning des Doods'.

Stigma

Deze gedichten zijn deels gebaseerd op de vormen van de respectievelijke getallen. Verdere referenties zijn grotendeels wiskundig, kabbalistisch en politiek van aard.

De rubberen kamer

Deze reeks bevat zowel authentiek werk als bewerkingen en spookvertalingen, die hieronder benoemd worden.

Doodlopend water: Gebaseerd op 'Carry Me Away' van Henri Michaux, vertaald door Eli Siegel. Een metafoor ontleend aan de Turkse dichter Cahit Sitki Taranci.

Faust: Gebaseerd op Max Romeo's 'Chase the Devil', Mark Strand's 'The mailman' en Jan Svankmajer's 'Faust'.

Stigma: Spookvertaling van het gelijknamige gedicht van János Pilinszky. Gebaseerd op de Engelse vertaling van Istvan Tottfalusi.

Onkruid wieden in de hel: Gebaseerd op het gedicht 'Sickness' van Nikolai Zabolotski.

De rubberen kamer: Deels gebaseerd op het liedje 'The Rubber Room' van Porter Wagoner.

Geluidsdemper: Gebaseerd op het gedicht 'De Fabriek' van Alexander Blok, in vertaling van Marja Wiebes en Margriet Berg.

Biechtvader: Deels gebaseerd op het gelijknamige gedicht van Ruud Vermeer.

Orcus: De eerste twee strofes zijn ontleend aan Pilinszky's 'Pietà'.

DANKBETUIGING

Dank aan Jasper Henderson, Adriaan Jaeggi, Herman van Bostelen, Andrew Schoultz, Samuel Vriezen, mijn leespanel (you know who you are), Sjef Wiersma, Ruud Vermeer, Bart van der Plicht en de acht Muzen van de Wachttorenen:

Nederland

Elsa Theunissen – for teaching the original greens.

Ilse Mooren – for teaching the first, lucid poison.

Olga Mink – for teaching the strict light of ambition.

Hongarije

Aliz Varga – for teaching the lovely scent of selfbetrayal.

Zsuzsanna Vandlik – for teaching one last dance.

Turkije

Vildan Boran – for teaching the immaculate Venus.

Oya Kasap – for teaching the powers of Artemis and threatening to shoot me if I'd mention any other muses here.

USA

Alison Nastasi – for teaching the Saturn I needed to finish this book.

INHOUD

MARE MAGNUM

De eeuwigheid
De nacht
De doden
Het licht
Het geluk
De maan
De sterren
Het heelal
De tijd
De ouderdom
De stilte
De eenzaamheid
De schatzoeker
De liefde
De lente
De gospel
De apocalypse

HET PALEIS VAN BAGASSA

Haydar gaat naar Istanboel om een pauw te kopen
Iconen van de grote stad
Serail van het laatste gebed
Vannacht ontwaken de kersenbomen
Dief op de Bosporus
De universele kruideniers
Bismillahirrahmanirrahim
Melek Taus
Malakaan
Het paleis van Bagassa
Karavanserai
De Automatische Turk
In Bagdad
Spiegels en vlonders
Melech Almeuti

STIGMA

Nul
Een
Twee
Drie
Vier
Vijf
Zes
Zeven
Acht
Negen
Tien
Elf

Twaalf

DE RUBBEREN KAMER

Doodlopend water
Schietgebed
De dictator eet suiker
Geheimschrift
Diepzeegedicht
Faust
Stigma
Onkruid wieden in de hel
De rubberen kamer
Geluidsdemper
Biechtvader
Hoe God ruikt
Ruimen
Pitsjoesjkin zet een bord op
Kerkbellen over het bloothooi
Op de bodem van het zwembad
Barracuda
Maritiem kabinet
Apollo
De gouden munt
Orcus

Voetnoten & dankbetuiging

Martijn Benders (1971) won in 2003 de Dunya Poëzieprijs met het gedicht 'Haydar gaat naar Istanboel om een pauw te kopen'. Hij woont en werkt op de Prinseneilanden van Istanboel. *Karavanserai* is zijn debuut.

ISBN 978 90 468
0363 9

www.nieuwamsterdam.nl

Martijn Benders verkent in zijn eerste, langverwachte bundel verre en vreemde werelden. Zijn gedichten zijn zowel metafysisch als exact en proberen de conflictlijnen tussen verschillende werelden in kaart te brengen. Benders schuwt de actualiteit niet, hoewel zijn gedichten nergens direct politiek worden. Hij beweegt zich in *Karavanserai* als een eigentijdse derwisj tussen continenten en culturen, op zoek naar het rustpunt in het oog van de storm, de plek waar reizigers uit alle hoeken van de wereld zich verzamelen. Van grootse visioenen tot oosterse miniaturen, van lyrische ontboezemingen tot exacte gedachte-experimenten: *Karavanserai* is een rijke en uiterst gevarieerde bundel waarin Martijn Benders een beeld schetst van een wereld die vaak net buiten ons bevattingsvermogen ligt.

NWA'DAM

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*